

lásoknak, e'öttünk á] az V—VI. osztályok egész tananyaga, annak, mai új demokratikus feldolgozásában. Mit tagadjuk; megörültünk neki. Miután ismerjük már Molnár Erik, Andics Erzsébet, Révai, Lukács György, Varga Jenő tudományos, történelmi, közgazdasági, irodalmi írásait és megismerkedtünk a tanárok átnevelésének szánt hata'mas e'oadás-gyűjteménnyel is, Ortutay, Sik és mások e'oadásaival, — annál inkább érdekelt, hogyan fognak az új Magyarországon a zsege gyermeki lelkek átneveléséhez. Hogyan szabadják meg őket a fasizmus és revzionizmus mérgező, gyűlölködő, gyűlöltetítő, »eszmeitől«. Hogyan igyekeznek a tudományoszereteket, nép- és hazaszereteket, népek, fő'eg persze a Dünavölgy népeinek egységi és testvériségi gondolatát beléjük o'tani.

Milyen gondolkodású új embereket igyekeznek nevelni az 1946-os új Magyarországon? Az olvasókönyv első olvasmánya között bukkanunk rá, már a 15. oldalon az »Isten kardjára«. Einye, no! Szimpatikus beállításban, mint valamikor régen, mondjuk 1912-ben, vagy 1941-ben, mondja az író; a tankönyvszerkesztő, a kultuszminisztérium engedélyével és állásáva a kis 10—12 éves fausi iskolásoknak: »Felséges királyom! Életem, há'alom kezdete aján'om, a te álmod azt je'ent, hogy megkerül az Isten kardja s akkor az én meghódított az egész világot.« És végső következtetésként leszögezi befejező mondatával és ezze hatalmas és ma kü'önösen etszetős »igazsággal« böcsátja útra a kis 11 éveseket. (»... mert Atti'a meghódította az egész világot.«?) A 179. oldalon aztán tévedések e'kerülése végett chhez hozzáfűzi, hogy a »magyar nép elfoglalta a vitéz hun testvérnép örökségét...«, ami valószínű'eg most már azt kel, hogy jelen se, hogy ő van soron a világ meghódításában...

Persze, tudjuk: véletlenül került ez az olvasmány az olvasókönyvbe. Hiszen az 1943-as évszám rajta van még a könyvön, a tankönyvszerkesz-

tőnek nem volt rá még elegendő ideje, hogy az egész hata'mas 450 oldalas anyagot á elenőrizze és új anyaggal helyettesítse. Továbbá: nekünk. Inkább csak történelmi, földrajzi és irodalmi része érdekelt bennünket az Olvasókönyvnek. És itt is talán leginkább a *hazai, a jugoszláv vonatkozású részletek*. Jósomszédj viszonyban e'ünk, még jobb, szomszéd bb viszonyt akarunk kiépiteni és épen minket jugoszláviai magyarokat érdekel e'sősorban, milyen hangon tárgyalják az új magyar tankönyvek hazánkat, Jugoszláviának eseményeit, történelmét, népeink életét.

Szt. László és Nagy Lajosról több ízben is van szó a könyv lapján. Szeret a könyv írója visszavisszatérni ezekre a témákra. Dicsérik ezeket az urakodókat (kevésbé érdekelt je'entem, hogy az urakodók dicsőítése mellett nem igen jut hely a könyvben a nép életének, e'galább vázlatos adására.) többek között ilyen szempontból »... A horvát zavargásokat is erős kézzel fojtotta el...« (Szt. László) (559. oldal) »... Horvátországot Szt. László, a tengerpartot Könyves Kálmán csatolta hazánkhoz, 800 évig társországnak volt. Az első világháború végén Jugoszláviába olvasztották be 1941-ben a németek balkáni hadjárata után *énd'ő állammá alakult*, 1945-ben ismét Jugoszláviába tért vissza« Így! 1945-ben Jósomszéd, demokra'ta tankönyv úgy tanítja a mi történelmünket, hogy *H'itlernek igaza volt és gaza volt Pavelicsnek is*. (162. oldal, a földrajzi smeretek során, mint Magyarország részének ismertetése során.)

III. Béjáról a könyv (184. oldal) »Magyar nagyhatalom« címen ír. Nagy Lajosról egyik helyen (191. oldal) meg a »Magyar királyság főnykora« címen (kár, hogy a magyar nép fénykoráról nem ckkedik az író!) így nyilatkozik: »... A magyar birodalom határait ura'ma alatt három tenger meste. Vsegrádi pompás kastélyában *tíz ország* (a kurzív eredeti, nem a ckkiróé) fogadta hódolattal

a magyar király parancsait, Legnagyobb királyainak sorában is mé tán nevezzük őt Nagynak...» Egy másik helyen viszont így ír (403. o.d.): «... majd Boszniában, Szerb ában, Bulgáriában... teremtett rendet... (?) A magyar birodalom határait a Fekete tengerig terjesztette...»

Megijedünk, Ezek a cikkek talán nem is a véletlen sajtóságos rendezése, vagy a feledékenység következtében maradtak meg, vagy kerültek bele a könyvbe? Nincs itt valami rejtett célja? Nem tévedett a tankönyvszerkesztő? Hiszen az ilyen sorok alkalmassak arra, hogy eltávolítsák a barátokat, hogy bizalmatlanságot keltsenek a testvérek, testvérnépek között, ha ott semmi esetre sem ez az író célja, Legalább is nem kimondott célja, Sőt kifejezett célja, mint ezt többször is kifejezésre juttatja, ennek éppen az ellenkezője: a bizalom légkörének, a két ország és népeinek egy — közös — útú együttműködése, Csak nem találja el a kefé hangot, csak nem tud még rá sem hibázn, a helyes útra, amely testvérközéinkbe hozná, de egyre akarva vagy nemakarva, a taszítás és taszítottság pályáján halad. De ne hamarkodjunk el ítéletünket! Haladjunk sorjában.

A 278. oldalon Mátyás és Hóubár meséjét hozza és kineveti, talán észre sem veszi a cseh testvérnépet, A 27. és 33. oldalon újból a hősök sírjáról elmékedik és azt állítja róuk «... a világháborúban mindannyiunkért életüket áldozó hős fiai előtt...» Vajjon? Az 1914—18-as világháborút már értékelte a történelem tudománya és már régen ismert ennek a háborúnak a minősítése, jellemzése. Míg a második világháború egy részéről felszabadító háború volt és csak másrésztől (a fasiszta tábor részéről) imperialista, hódító háború, az első világháború ellenkezőleg mindkét résztvevő fél részéről imperialista, hódító és így jogtalan, igazságtalan háború volt, Nem »mindannyiunkért«, de a magyar hódító imperialistákért, azok érdekében kellett

élesniök azoknak, akiket a dősök sírja is takar, És ak elsiratja őket, aki így, ilyen szavakkal siratja el őket *azonosítva magát a háború ényomó céljaival*, az azt siratja, hogy nem sikerült még akkoriban Nagy Lajos országával azonosítani az ország területét, hogy nem sikerült, mint egykor Nagy Lajosnak (?), »rendet teremteni« Szerb ában, Bulgár ában; Boszniában, Persze, nem tudatosan: A könyvíró mindennek és a nagy horderőnek, amit e szavak tartalmaznak és takarnak, nincs tudában: Tekintet nélkül erre, a könyv hatása mégis ez a zsenge lelkekre.

És hasonló helyekre akadunk léptennyomon, Így ott is, ahol a Trianon utáni eseményekről ír, Ki lenne, de még a kubikosokról szóló olvasmányból is kiütözik a revíziós törekvés és a faszizmus dicsérete (94. oldal). A kubikosokat szóaltatja meg a revizionizmus érdekében, És a faszizmus érdekében! Ezt írja: «... a csonka hazában nagyon megszükkült a kubikosok munkaterülete, Nagyon kevés a munkájuk... 1920 óta az Országos Mezőgazdasági Kamarában is helyet kaptak a földmunkások, Mődjük van ügyeiket országos nyilvánosság előtt orvosolni, Törvényes intézkedések biztosítják a magyar kubikos további életét, Nem fog elpusztulni ez a büszke és művelt magyar munkássztyál!...» Nő lám! Így tudjuk meg, mily munkásbarát demokratikus in ózmény volt a magyar Horthy-faszizmus, Viszont az, hogy Vajdaság és Horvátország népei kiküzdötték egyesülésüket a testvérnépekkel — az demokraciellenes és kubikosellenes volt! Akkor — és ma!

Mert hogy — újból nem állítjuk, hogy tudatosan, de végtére a tankönyvírás felelősségteljes munka, — ez a cikkek hatása és célzata, az úton-útfélen tapasztalható, «... A Magas Tátrában van a Trianon előtti Magyarország legmagasabb csúcsa... (156. oldal Szlovákjáról) — Jugoszlávia «... Az első világháború után a mi dényugati hegvyidekünkben és tengerpartunkból... lett... Jugoszlá-

láváia, fővárosa Belgrád, a régi Nándorfehérvár.» (168. oldal).

Ezek után már kisebb jelentőségű, hogy az olvasókönyv hozza a Maros és Olt regéjét (ellenben nem hozza az Ady-verset, hogy Dunának, Olt-nak egy a hangja), hozza a Szép és Kaotaszeg, a Beckóvára (Szlovákia), a Vág völgye, a Magas Tátra és más egyéb olvasmányokat, amelyek nem magyarországi regéket úgy tárgyalnak, mintha magyarországi regékről volna szó és ezzel mind a revizionizmus és sovinizmus és egyuttal a fasiszta reakció malmára hajtják a vizet.

Ebren tartja a sóvárgást idegen országok után, a baráti népek országai után, mert hiszen ki tudja?! «Sokszor érte már súlyos csapás vagy veszedem, de mindig jóra fordult a helyzet, mert bízott Istenben...» (26. oldal). Ne említsük hát a hasonló irányú Szent Anna tavat, a Székely föld kincseit és a többi ily tárgyú olvasmányt, hiszen e téren talánunk jelmezőbb, rendszeresebb. »tudományosabb« ismertetésére is a mások országának. Hiszen mint egykor a Horthy-uralom idején, — most is nem Magyarország, de »Kárpát-medence« földrajzát adja úgy az olvasókönyv, mint az V.-es földrajz is és mint magyar területeket tárgyalja és ismerteti (szinte zárjelben, lopva jegyzi csak meg a 10—20 oldalas ismertetés után; most ehhez az országhoz tartozik) pl. Száva—Dráva köze a Karszttal (persze, világért sem a Horvát Népköztársaságot mint a JSZNK egyik federális egységét!), a »Temesközt«, — amit egyesek hibásan — Bánátnak neveznek! És ugyanígy, mint a többi Csehszlovákiához, Szovjetszövetséghez stb. tartozó területeket és országrészeket.

Nem is csodálatjuk. Mint írója az előszóban védekezésül elénk tárja, párhuzami rohammunkával készült a könyv és így nem volt ideje az írónak megérdeklődni, hogy a Szovjetszövetséget talán már 24 év óta nem hívják Szovjetországoknak és hogy Magyarország újabban köztársaság! (»Az

ország 1944-ig királyság volt« 34. oldal).

A tankönyvíró t jóindulat vezérli. De nem tudja a rohammunkás sietőségben megélni, melyek a célravezető erőszakok. A 47. oldalon kifejezést is ad jószándékának, de itt is nagy hibákat követ el. Hogy a német és osztrák hatalmi törekvések a »vesztés össze és uralkodik!« politikájával sokszor egymásnak uszították Dunavölgy népeit, ez színgizsgálat. Viszont ebben része volt a magyar hűbéresek politikájának is, amit a tankönyvíró nem akar tudomásul venni. De azonúl is, ahogy az író feltünteteti a dolgokat, — a jugoszláv népek nemzeti törekvései és harcai a nemzeti és népi szabadságért — jogtalanok voltak, sőt talán schasem is voltak történelmi igazságok és valóság, mert hiszen csak arról van szó, hogy a németek elhatározásokat szítottak a jugoszláv népek és a magyarok között. Mindez jóhiszemű meghamisítása a tényeknek, amelyekkel többet kellene foglalkozni annak az írónak, aki kötelességének tartja, hogy a szomszédországok földrajzát is adja Magyarország földrajzának és kötelességének tartja, hogy összeharatókottassa a két szomszéd népcsoportot. Amíg az egyik nép azonban ki akarja terjeszteni uralmát a másik nép fölött, nem prédikálhat felé egyáltalán barátságot is. Amíg a tankönyvíró azt hiszi, csak azért vesztette el Magyarország a más népek lakta területeket, mert lecsökkent számbeli súlyával azt meg nem akadályozhatta (15—6. oldal), de ameddig ezt még mindig sajnálja és szót sem szól arról, hogy itt évszázados, jogos törekvések vádoltak meg, addig hába sajnálkozik egyuttal azon is, hogy a reviziós megalom »sok gyűlölködésre adott okot«. Mert hiszen mindaddig ő maga is — tudatosan avagy nem — a reviziós mozgalomhoz csatlakozik és csatlakoztatja a kis gyermekeket is már!

Jugoszlávia jelenleg Markovics Szvetozárt ünnepli, a nagy utópista szocialistát, a nagy társadalmi és nem-

zeti harcost, Markovics előfutára, kora hírnöke volt a népielszabadító harcnak és a most tárgya t kérdésben is igaz utat jelölt ki népének, Dunavölgy népei, baráti összetartózkodása elé. Szemére hányta Vajdaság szerb ifjúságának, hogy nem kerest az együttműködés útját, a más nemzetiségű, így főleg a magyar ifjúsággal. És azt mondta, hogy lehetetlen, hogy a pesti munkás ellensége lenne a szerb parasztnak. Tökéletesen igazra volt, Markovics és Táncsics nem lehettek egymásnak ellenségei. Annál inkább azonban a magyar fasiszta revizionisták és a jugoszláv haladó demokraták. Vessék e a magyar tanakönyvírók a reviziós politikát és azonnal sikerül nekik kitépíteni a szoros baráti kapcsolatot a jugoszláv és a többi dunavölgyi néppel.

◆◆◆◆

SZKIPETÁROK

Illés Béla könyvéről

May Károly romantikus ifjúsági regénye óta nem igen találkoztunk írással, amely teljes egészében a szkípetárok életével foglalkozott volna. Az albán hegyek élete valahogy kívül esett Dékelet-Európa írói érdeklődésén: az albán nép sorsa mintha nem is érdekelte volna az írástudók fantáziáját, — helyesebben — a polgári olvasóközönség által diktált könyvpiac más, izgalmasabb írásokra, érdekességekre vágyott. A tőlünk kissé távolieső, más életstílusú népek rajza, regényes földelgozása már exotikum, — ez vonzó John Knittel vagy Louis Bromfield regényében, kevésbé az olyan könyvecskékben, amelyek nem meteoroként jönnek, mint a világpiac slágerei, hanem szerény köntösben s egyszerű szavakkal hirdetik az igazságot.

Enver Hodzsa Albániaja éppen ma, amikor a görög monarchisták nyugtalanítják a fiatal demokratikus ország dolgozó népét, az érdeklődés

központjában áll. Az időszerűség kérdéseket tol előtérbe: mi van ebben a kis, haladó országban, mi volt az asszonykereső Zogu idején s a feledésbevesző múltban, amikor a szkípetárokról csupán ifjúsági regények szóltak, úgy — mint »Európa indiánjairól« s erről: a földről, a népről és a magárahagyott nép hősiességű küzdelmeiről. Semmi komolyabb írásmű nem kerülhetett az olvasó kezébe.

Pár évtizeddel, egy-két emberöltővel ezelőtt Albánia valójában rejtélyes ország volt, szűz terület, az európai imperialista államok gyarmati vágyának újabb falatja: erre várt Ausztria és erre Olaszország. A nép élete baromi sors, örökös harc, vér, csupa szenvedés; amerre fordult, mindenütt ellenséget látott s minden imperialista légió a maga zsebére akarta »főlszabadítani«.

Ez a tragikusan hősiességű küzdelem az első világháború idején vetett újabb hullámot; a török impérium letűnése után újabb hatalmak készülődtek a kicsiny ország bekebelezésére. Északról Ausztria, délről Olaszország, mindenik a maga csatlósáival.

Illés Béla regénye erről a készülődésről és arról a csodálatosan szívós harcról szól, amelyet az albán nép vívott négy tűz között a maga szabadságáért. Az író, mint katona teljesített szolgálatot a kisregény cselekményének színhelyén, ott ismerkedett meg a földdel és a néppel az albánok történelmének egyik legnehezebb szakaszában. Ott is csak a jelen zajlott előtte s néhány apró dalban, balladában a távoli múlt, mert erről az országról: »sem megbízható történelem, sem megbízható gazdaságpolitika, sőt még megbízható földrajzkönyv sincsen.« Számunkra — mondhatnánk — ez az első írás, amely regény formájában tájékoztatást ad az albánokról és hazájukról, Albániaról.

Abban az időben (1917-ben és 18-ban) Albániának öt kormánya volt, tehát minden egyes kormány másik négy ellen harcolt, hogy megszerez-

ze magának az országot. Ezek a kormányok azonban nem a népből alakultak, hanem az ország különböző részeiben a francia, orosz és osztrák megszálló csapatok hívták életre őket s alkottak maguknak szkeptár népviseletbe öltöztetett hadsereget, amelynek tagjai hol nagyvárú, hol olaszul szidták az őket hadbukító parancsnokokat. Maga az albán nép pedig a hegyek közé menekült, védekezett ahogy tudott a megszállók ellen. Az északi országrészekben a népmozgalom élén Izza Perlotzi állott, az öreg szkeptár, akinek egész családja egyenberként indult harcba a megszállók és azok hazai csatlósai ellen. Mert áruló is akadt az albánok között; egy Kul Kula nevű szolgalelek, akit a szkutari érsek édesített előbb az egyházhoz, majd a bécsi katonai csendőrszolgálatban képezték ki minden hájjal megkent renegátnak. Így az imperialisták oldalán ez az egy valószínűságot alban állott a nép elé előbb örmagyként, majd a háború utolsó szakaszában hadügyminiszterként, hogy osztrák parancsra megalkossa az »új Albániát«. A nép azonban ismerte Kul Kulát, mert böcsőjéből származott, ismerte Bornemissza örmagyot is, aki az osztrák-magyar hadsereg albániai egységeinek legkegyetlenebb parancsnoka volt és ismerte Szkutari Jánost is, másnéven Johann nevű jezsuitát, aki a kápláni székben másfél évtized alatt a miniszterelnök székig főkapaszkodott s mindvégig arra törekedett, hogy az »ige« segítségével alázatos rabszolgává szelídítse a szabadságszerető népet.

Az albán hegyek ormain, a mocsaraktól nyüzsgő völgyekben s erdőkben hónapokön keresztül dúlt a harc: hullottak az albánok s a megszálló csapatok katonái is. Kul Kula és Bornemissza újabb megerősítéseket kapott a monarchiától, az orosz forradalommal rokonszenvező magyar hadakat küldték oda az albán hegyek közé, hogy a mocsár és az albánok »tagadja« némissza el bennük a forradalmi hangot. Ezek bukácsolták

végig tizenhét évben az albán hegyeket, közlegények és önkéntesek, hogy végül is szétszóródva s megmenekülve uraktól, az »európai indiánok« falvaiban találjanak menedéket. Izza Perlotzit elérte a harc, Kul Kula »hadügyminiszter« akasztatta föl a népvészért, de tudójá lett a már »írastudó« Nk, aki Beogradban és Oroszországban ismerkedett meg a forradalom új eszméivel, s ennek tanításait használta föl a népi mozgalomban. És az albán nép halálos ítéletét Nk mondotta ki a néppártos Kul Kula Franz miniszter fölött, a monoklás Bornemissza örmagyot pedig életfogytiglani munkára békelt.

Ilés Béla könyvének másik értéke az, hogy a kisregény formailag avatott tollú írómunkáját dicséri. Nem nagyhangú írás, hiszen frója az új, szocialista realizmus követője s ebben a könyvben ennek az egyszerű, kiegyensúlyozott komoly hangnak a szépsége érvényesül.

Éppen ezért könyve nálunk hatványozott érdeklődésny tarthat számot.

L. A.

KÉT ÉRTEKES KÖNYV

E'öttünk van a magyarnyelvű ökor története és néhány nap múlva a középkor története is itt lesz asztalunkon. Annyi vágy, sürgetés, annyi feltett vagy fel sem tett kérdésre a konkrét tárgyi felelet. Az öskortól a pogári forradalmak koráig, feltártan áll e'öttünk az emberiség fejlődésének története, a társadalom gazdasági és politikai fejlődésének története a kapitalizmus kibontakozásáig, mindaddig, amíg a már a feudalizmus alatt kifejődött pogári osztály át nem vette a hatalmat az elavult és letűnőben levő nemesektől és abszolútizmustól, hogy saját képmására szabja át a világot. Nyomon követhetjük, párhuzamosan a társadalom-gazdasági és politikai szerkezet változásaival, a kultúra egyre nagyobb magaslatokra törő gazdagodását és fejlődését is, amely mindig igazodik mindenkor a

társadalmi berendezéshez és attól kapja sajátosságát, annak tükröződése az eszmei síkon.

Sokan eddig nem ismertük a történelmet. Sokan hívtük, hogy ismerjük azt. Most mind a Két csoportban izgatott kíváncsisággal, sóváran kapunk az új könyveken, s etösen vágjuk fel a lapokat. — vajjon mit mond az új könyv egyikünk és másikunknak. Hiszen akad sok ismert név és évszám, sok ismert történet ezekben a könyvekben — a tartalomegyezék maga is mond azért mégis sok újat a történelem ismerőjének is. Mert, valljuk be legalább így, csendben, ha önmagunkkal vagyunk négy-szemközti b'zalmas együttlétben, valljuk be: sok név teljesen ismeretlen, soha nem hallott azelőtt is, aki tudója volt a történelemnek, de a hamisított, sokat elhallgató, tudománytalan történelmet volt kénytelen tanulmányozni eddig.

Ki ismerte pl. az őskori társadalom szerkezetét: a nemzetségi szervezetet, az őskommunizmus társadalmi rendszerét, az anyajegyon alapuló közösségi életet, mielőtt az felbomlott és átfejlődött az apaigaz társadalmi szerkezetté — a civilizáció, intézményekkel, magántulajdonnal, osztályokkal, családdal, állammal. És ki ismerte a rabszolgatartó társadalom igazi arculatát, annak lényegét és jellegzetes sajátosságait a kései, bomló rabszolgatársadalom állandó felkelésével, a rendszer válságának forradalmi megmozdulásaival. Egyiptom, Babilon, Kína felépítését, egyiptomi forradalmak történetét, kínai agrárferradalmakat és agrárreformokat? És a görög népi mozgalmakat és rabszolgafelkeléseket, amelyeknek lebirására és uralma biztosítására a görög rabszolgatartók hajszálvékony rétege behívja előbb a makedón, azután a római hódítót, mert inkább áldozza fel hazája függetlenségét, mint uralmát a nép fölé.

Ismertük persze eddig is a római plebejusok osztályharcait és a rabszolgafelkelő Spartakusz-neve sein volt ismeretlen előtűnik. De, hogy a Gra-

chus-fivérek óta Róma bukásáig egyre újra és újra felkeltek a rabszolgák, hogy csatákoztak hozzájuk a szabad szegények és a leigázott, elnyomott gyarmati népek, hogy beülrői kezdjék ki a hatalmas római birodalmat, hogy azután amikor forradalmi harcukban új erőket vetnek be, a barbár népek a népvándorlás idején — megdöntsék azt és új társadalmi rendszernek, a feudalizmusnak vessék meg alapját. — ezt régi, lényeg-elhallgató könyveinkből nem sikerült meg tudnunk. De ma eddig meggyűlöltük, és joggal, a kései bomló rabszolgatársadalmat és minden rabszolgatartókat, itt most rájövünk arra is, hogy a kezdeti rabszolgaság ha'adási jelentett és csak később változott át a fejlődés és haladás korékkötőjévé.

És ugyanígy a kezdeti feudalizmus nagy lépést jelentett a fejlődés útján előre és a középkor története éppen arra a kérdésre ad feleletet: hogyan alakult át és változott meg a feudalizmus, a jobbágytartó rendszer a fejlődés előrehajtó motorából fékkjévé és kerékkötőjévé. Hogyan és miért kelnek fel évszázadokon át szinte évről-évre a jobbágyok, hogy kiharcolják szabadságok és az emberi élet feltételeit, hol Franciaországban; és Angliában, hol Németországban, Csehországban, Dunavögyi népek területén, Oroszországban, Balkánon. Hogy fejlődik ki a feudalizmus keretei között az új osztály és új társadalmi rendszer csirája, hogyan bontakozik ki az új osztály, — a burzsoázia: és hogy kezdi meg harcát a feudalizmus ellen, hogy vívja meg forradalmát Hollandiában és Angliában hogy uralomra jusson — nemesek és nép ellenében és új hatalmas lökést adjon a társadalom fejlődésének. Legalább itt a kezdet kezdetén. Hogy a kapitalizmus is átcsap-e új minőségbe fejlődése folyamán és idővel majd elvágna ő is a további haladás elől az utat. — azt itt a hatalom átvétele idején a ha'adó, ke'elő, fiatal, harcos burzsoázia és a róla szóló történelem még nem árulják el.

Sok újat tanulhatunk még ezekből a könyvekből. Így kulturális téren is többet adnak, mint a régi szokványtanckönyveink, amelyek sohasem mutattak rá az élet és eszmékör kapcsolataira és amelyek a kultúra ismeretése helyett inkább csak a kulturális munkások névjegyzékét adták. Új a közeli és Távol-kelet pl. Kína történelmének adása, hiszen eddig ahhoz voltunk szokva, hogy csak Európának van történelme, a többi nép történelme-né'küli s csak gyarmati sorsot érdemel.

Nagy értékke' gazdagodik a vajdasági magyar irodalom, és magyar iskoláink is egyuttal régen érzett hézagot pótolhatnak. De nem csak az iskola nyeresége ezek a könyvek. Az ő nyereségük elsősorban. De nyeresége mindenkinek, akit érdekel a tudomány álláspontja, akit érdekelnek a társadalmi, politikai és kulturális kérdések, azoknak tegnapra, májra és holnapra és épen ma, amikor egyre szélesebb rétegeket von be hazánk felépítése az érdeklődők körébe.

Sok feltett és talán még fel sem tett kérdésre adnak feleletet ezek a könyvek és épen ezért előre átható, hogy a felnőttek legalább ugyanolyan mennyiségben fogják vásárolni; mint a diákok és a munkás és parasztfi-juság. **Lőrinc Péter**

SZIVÁRVÁNY

Népszínházunk azt a célt tűzte ki maga elé, hogy igazán népvé váljék: tényleg a népnek játsszik, népi tehetségeket emel fel és tartalommal is népünk kultúrájához igazodik. Aki közelebbről figyeli népszínházunk munkáját, megállapíthatja, hogy célkitűzéseit mindenképp megvalósítja. Elmúlt évi munkájában, de különösen az új évadra vonatkozó tervében mindenképp megközelíti azt a célt, hogy vajdasági dolgozó népünk úgy tekintsen színházunkra, mint sajátjára, köréből kinőt, sajátmaga kitermelte művészi megnyilatkozására.

amely a népuramban végre érvényre juthatott. Színházunk káderpolitikája is nagy fejlődést mutat s azon az úton halad, hogy a vidéki műkedvelésnek irányítást adva tartózkodó teremt magának a fejlődő műkedvelő gárdában. Végül műsorában is hovatovább igazodik az új feladatokhoz és mindenképp felszínre hozza népünk eltemetett művészi értékeit. Idei műsora a Szivárvány-al, Ludas Matyi-val, János vitézzel és talán Hány Jánossal mindenestre erre mutat.

A Szivárvány bemutatójának ebben az értelemben nagy megmutató és irányító jelentősége van. Mutatja azt a helyet, amelyet a nép kultúrája és művészete nyert új kultúrpolitikánkban. Mutatja, hogy népurambunk jogot és érvényt adott a népi kultúrának és népművészetnek. Népszínházunk ezzel a bemutatóval mintegy programot nyújt: legelső és legfontosabb feladatának tartja a dolgozó népnek hangot adni. Ez a program hű és következetes ahhoz a célkitűzéshez és feladathoz, amelyet a népuralom tűzött ki a népszínházának elé. A Szivárvány bemutatójának legnagyobb jelentőségét ebben a programadó szerepében látjuk.

Nem kis dolog volt ennek az alig egyéves színháznak ilyen nagy feladatra vállalkozni. Magas művészi munkát, komoly színészi teljesítményt és nagy technikai vállalkozást jelent a Szivárvány előadása. Nagy és biztató eredménye Népszínházunknak, hogy példa és tapasztalat nélkül ilyen nagy feladatra vállalkozott. Vállalkozása akkor és példaadó és nagyjelentőségű volna, ha kivételben felakkorra sikerrel sem mutatna fel. Pedig leszögezhetjük, hogy úgy felépítésben, mint színészi teljesítményben és technikai kivételben nagyot nyújtott.

Mindenekelőtt le kell szögeznünk, hogy a Szivárványt minden fogyatékosága és hiánya ellenére nyereségnek tekintjük és egy bátor lépésnek előre. Éppen ezért kell rámutatnunk elsősorban a kifogásolható részletekre és beállításokra. Pajz Pálmak föl-

kellett volna tüntetnie az egyes jelenetek szerzőit — amennyiben azok nem az ő eredeti földolgozásai, illetve beállításai. Így bizonyos kétértelműségek állhatnak elő. Közfogásolható az, hogy a 15 képből álló előadásban egyetlen egy olyan nő szerep van, amit annyira-amennyire pozitívnak tekinthetünk. A többi női szerepek vagy kacérkodó, cicomázó, vagy férjüket megcsaló és hűta asszonyok. A magyar népköltészet nemcsak ilyen és főképp nem csak ilyen asszonyokat ismer. A gyilkos anya mellett meg kellett volna mutatni a gyermekekért tűzön-vízen átneműt és harcoló anyákat, a cicomáért élek mellett hol vannak a dolgozó feleségek. A »Búcsúfita«, a »Dínom-dánom« és az »Evarázsolt ablak« semmiesetre sem tekinthető sem magyar népművészetnek, sem a magyar népiélek kifejezésének.

Petőfi: »Falu végén kurta kocsmá« című versének földolgozásában kifogásoljuk, hogy a szerző nem maradt meg ennek a nagyszerű témának alaphangulatánál, hanem egy pár idegen mozzanatot belevonásával tarkává és disszonánssá teszi. Petőfi és utólról-érthetetlen népi hangja bizony elsikkad ebben a földolgozásban. Egyszerűbben, rövidebben, a kiköckenő páros tánc nélkül (amit másutt kellett volna felhasználni) Petőfihez, a népi jelleghez és magához a Szivárványhoz is hívebb lett volna. — Végül az Úrj szó kidolgozásához is volna hozzáfűznivalónk. Ebben a balladában olyan tökéletes drámai mag van, hogy kár fölösleges döntéssel és odavonással mozzanatokkal elnyújtani. A zene sem idegen itt a ballada hangulatához. A dráma bizony lírává válik és sokat elvesz a szám értékéből. Igen helytállóan, találóan és népi hangon sikerült például a »Gyűn a kísértet« című számot megvilágítani és találó és ötletes tanulságot levonni.

Az összekötő szöveg elejétől végig zökkenégmentesen egyöntetű, hol dráma, hol tréfás, de mindig izes népi hangon vezet be és fogja össze az

egyes számokat. Zenéje is nagyszerű kísérlet és művészi alkotás, habár kevesebb következetességgel és egyöntetűséggel kíséri végig a mesejátékot. Első műve Pajzs Pálék, első ilyen kísérlet Vajdaságban, kívánlombontnak reménytelenül és nagyon biztató.

Egy ilyen mesejáték, amely epikus és drámai elemeket, balladát, lírát és humort összefog — különösen ha a színészeknek és zenészeknek is újszerű az előadás — igen könnyen elvesztí a egységét és egyöntetűségét. A Simándi Anna művészi mesemondásában nem volt hiba, de a zene nem illeszkedett hozzá. Mindent az egyes számok jellegéhez és nem sikerült megfelelőképpen az összefogó és egységesítő tónus sem. Természetesen megnehezítette az egységbefogó munkát az, hogy nagyon nagy és változatos anyagot kellett összefognia. Egy kicsi kevesebb szám, kisebb anyag ebben az esetben többet és jobbat jelentett volna. Bizonyosan egységesebbet is. A felépítésünk egy másik hibája is a túlmagy anyagból származik: az előadás felfelé ívelése és kulminációja nem tökéletes. A befejező szám a mai életről vett tárgyával és légkörével azt mutatja, hogy ez a felfelé ívelő irányzat volt a szerző szándéka, ezt az irányzatot azonban romtotta az egyes számok különbözősége. Maga a csúcspont úgy felépítésben, mint kiviteiben gyenge. A befejező szám nagyszerű művészi elgondolás és szövegében jó alkotás is. De zenében kiesik az addig elég következetes népi hangból, másrészt nem követi a felfelé ívelő irányzatot és így nem hagy olyan mély hatást, amilyet pedig a mesejáték megérdemelt. Összhatásában sokat veszített ezáltal a Szivárvány.

Meg kell említenünk azt is, ami egészen megkapó a Szivárványban: a díszletezést. A mesejáték nagy technikai vállalkozást kívánt és népszínházunk nagyszerűen megfelelt a néhez feladatnak. A dekorációk és díszletek népi motívumai és a számokhoz illeszkedő hűsége egészen megkapó

Uiszerü és ötletes, helyenként egész lenyűgöző és mindvégig művészi. Bor-Ökrösné balladájában például tökéleteset alkotott a tervező. Az egyes számok díszleteiben felvonult a magyar nép gazdag ornamentikája. Különösen jóleső volt látni a vajdasági népviseletek alkalmazását is. Idővel talán majd a speciális vajdasági díszítőművészet is helyet talál színpadunkon, doroszlói, gombosi, kórógyi népünk ornamentikája. Egy kis fáradtsággal és kelő műgonddal népszínházunk is sokat tehet azért, hogy a kalódástól menesse, sőt továbbfejlessze népművészetünket ezen a téren is. A kezdetet megadja ehhez a Szivárvány.

A felsorolt fogarékosságok jórésze egész egyszerűen korrigálható és kiküszöbölésük feltétlenül sokat hozna a Szivárvány értékéhez. Megjegyzésünk mind csak arra irányul, hogy a Szivárvány és az esetleges további népi mesejátékok még tékeltebben megjeljenek annak a célnak, amit vele a szerző és népszínházunk maga elé tűzött: népünk hangját hallani a színpadon. Mert, amint mondtuk, a Szivárvány művésze kísérelt, nagy színészi teljesítmény és színpadi vállalkozás. Legnagyobb értékét és jelentőségét abban a programszerűségében látjuk, ami azt a reményt kelti, hogy népszínházunk népünk alkotó szellemét mindinkább felszínre hozza és tovább is fejleszt a színpadon.

Steinfeld Sándor

A SZIVÁRVÁNY ZENÉJE

A Magyar Népszínházban most bemutatott «Szivárvány» műfajára nézve zenés mesejáték és így zenei része kivételes figyelmet érdemel. Pajzs Pál a zeneszerző népdalmotívumokból állította össze, vagy azokat dolgozta fel a mesejáték szövegéhez és egyik legnagyobb érdeme, hogy ott is, ahol a zene Pajzs Pál teljesen önálló alkotása, ott is megtartotta az igazi népdal, a magyar népiélekből

fakadó énekek stílusát. Eszközeiben, ahogyan mendezt színpadra vitte, vannak operett-elemek is, de lényegében azokban a dalok nem a magyar népi mesterkelt világába, hanem a magyar népi énekek birodalmába tartoznak. Operettszínpad, vagy helyesebben a mesejátékok, daljátékok színpadán először jelenik meg az igazi magyar népdal és ezért Pajzs Pált külön elismerés illeti meg.

A magyar népi zene század elején keletkezett, a harmincas években, amikor megindult a nemzeti öntudatosodás. Bilhari és más nagyíró, nagynevű cigányok teremtték meg, akkor mégcsak mint csárdást, vagy a külföldi mintára mesterségesen csinált magyaros táncok zenéjét. Belevitték minden cigányos lendületüket, temperamentumukat. Lavottánál, aki szintén stílizálta a magyar dalt, aki szintén magyaros műzenét szerzett, nyomát sem találjuk még ezeknek a túlfűtött, duhajkodó, vagy hallgatókbar buszkodó hangulatváltozásoknak, habár éppen Lavotta volt az, aki az igazi hallgatókba megteremtette. Az önkényuralom éveiben elhallgat a névtázas, csak titokban terjednek a dalok és ekkor, ezeken a kóbor cigányzenészek által ellenőrizhetetlenül terjesztett táncdalokon keresztül alakul ki a magyar népi igazi stílusa.

Amikor a magyar vezetők megalkusznak és kibékülnek a habsburgi önkényuralommal, az ezt nyomon követő mesterségesen irányított nemzeti fellángolás már nem az öntudatosodást hozza, hanem egy felső réteg eszközei szolgál arra, hogy a nép széles rétegeinek súlyos, nagy problémáiról elterelje a figyelmet. Ez az a korszak, amelynek magyar demokráciát Mikszáth is kíméletlen gúnnyal leplezi le és amelyben a városok azért nem tudnak igazán elpolgáriasodni, azért tartják meg falusi jellegüket, mert hiányzik az ipari munkásság haladó rétege. A habsburgi Ausztria nem engedte meg a magyar ipari fejlődését és valósággal

kultúrája tette a dzsentrikedő, uraskodó birtokosréteg életmódját. Ez viszont teljesen elszakadt a néptől, amelynek veretékéből élt, uzsorázta és fosztogatta a népet és megteremtette magának azt a mesterkelt létkört, amelyen nem tudtak átörülni a nép széles rétegeinek megoldatlan nagy kérdése. Ehhez a légkörhöz idomult a hangulatkezelés egyik legfontosabb eszköze, a magyar műzene is, amely nem vette észre, vagy nem akarta észrevenni, hogy Liszt rap-szodái a cigányos duhajságot és szilaiságot tenyésztik a népzene helyett. Liszt maga tudta ezt, de vérmérsékletének jobban megfelelt a cigányos zene. Köve ői azonban már csak a stílust látták ebben és a század végén a magyar nóta teljesen elnyomta a népénket.

Ugyanebben az időben Lányi Ernő magyar stílusú műdalai nagy népszerűsége terelték Liszt. Lányi Ernő — mint később, szabadjára zeneigazgató korában mondott — nem szándékozott magyar nótákat teremteni. Ő csupán magyaros jellegű műdalokat írt, amelyek azonban formában és szerkezetben nagyon közel állottak a cigányos magyar nótához. Ezek a gyors népszerűséggel terjedő dalok azután kiforrottá tették a magyar nóta stílusát és a kormányzat egyre tudatosabban használta fel, engedte szabadjárni ezt a stílust, amely megfelelt a felületességnek, alkalmas volt a tömegek figyelmének elterelésére és nem fenyegetett azáltal, hogy helyet ad a problémákban való elmélyülésnek. Mennyire tudatosan csinálták ennek a zenének a felszínen-törtését, az megmutatkozott a Horth-korszakban, amikor szinte végképp eltűnt az igazi magyar népdal és csak operettszerű nótákat játszottak, megfertőzve ezekkel magát a népet is.

Bartók és Kodály kétségbeesett küzdelmet folytattak a magyar népének megmentéséért. Bejárják gyalog, szikerekben, istállóban éjszaka, káézva az egész országot, beutaztak minden vidéket, fekeresték az öreg-asszonyokat, kanászokat, a világról

elzárta tanyákat, hogy egy-egy magyar dalt felekedassanak és feljegyezzenek. Ugyiszóván egész művészimunkásságukat, alkodó készségüket annak szentelték, hogy ezt a zenét felidőgőzzák, megmentsék és visszadják a népnek. A habsburgi és horthy-iralom korszakai azonban politikailag veszedelmesnek találták ezt a népi zenét és sikeresen elnyomták. Bartók és Kodály zenéje csak az operaházba, a hangversenytermekbe jutott el, senki sem gondoskodott népszerűsítésükről, és arról, hogy a nép ismét megismerje azt, amit a magyar néplélek évszázadokon keresztül, fájdalmában, szenvedésében, jobbagyi igabúzássában kiemelt. E dal-lamok között sok van, amiről megá-lapítható, hogy egészen a legreg-gibb magyar időkől maradt fent, de természetesen csak a nép ajkán, amelyet igyekeztek minden eszkö-zel, így a magyar nóta hamis légkö-rének eszközeivel is elnégyíteni. Ez a politikai helyzet az oka annak, hogy Bartók, Kodály és fiatal követők zenéjét Nyugat Európában sokkal jobban ismerik, mint a Dunavölgyben.

Pajzs Pál zenéjét nálunk első lé-pésnek tekinthetjük a színpad felsza-badulása felé is a politikai célzattal felszínen tartott mesterséges és mes-terkelt zene nyomása alól. Ha zenei szempontból vannak is ennek a mű-nek fogyatékságai, azok műnyomó-részben csak tehnikai hibáknak te-kínthetők, amelyeket könnyen kikül-szöbölhetnek. Minden esetre a ma-gyar népi énekek és azok stílusának a színpadon való felámasztása olyan nagyjelentőségű esemény, amit érde-mes külön feljegyezni.

Süthai József

A JEZSUITA REND A VATIKÁN TITKOS FÓHADISZÁLLÁSA

A jezsuita rend kongresszusa szeptember 16-án ért véget. Generális-lei: Jansen a Juventé (Belgium) egyetem rektora, az egyházjog ta-nára. Ezzel kapcsolatban a vatikáni

lapok jelentik, hogy a jezsuiták 43 »tartományai« rendelkeznek és több mint 28.000 a nyolc csoportba osztott tagok létszáma, akik közül hatezren fölül vannak az Egyesült Államokban, ötezren Spanyolországban, négy és félezren Angliában, Kanadában, Belgiumban és Írországban, két és félezren Dél- és Közép-Amerikában, kétezren fölül Olaszországban és 1356-an a »szláv« államokban. Ugyanezen források ismeretik, hogy a Vatikán és a jezsuiták üzleti és anyagi viszonyai mostanában nagyon közel állanak egymáshoz.

A Rómában megjelenő politikai satirikus hetilap a »Don Bazilio« egy hosszabb cikkben ismerteti a jezsuiták ténykedéseit. Ebből a cikkből megtudjuk, hogy a jezsuita rend ereje elsősorban annak gazdagságában, azután az egész világra kiterjedő kémhálózatában van. A jezsuiták a bankok, gyárak és részvénytársaságok egész sorát ellenőrzik, hajózási vállalatokat, biztosító társaságokat és hitelintézeteket pénzeznek.

A Vatikán pénzügyi szakértője Novara Bernardino, a jezsuiták olaszországi legfőbb ügynöke. Az Etiópia és Albánia kizsákmányolásán milliárdokat összeharócsoló »Köz- és földművelés társaságát« személyesen vezeti.

A fasiszta háborúkon a jezsuiták milliókat kerestek. A fasiszta rendszer alatt legtöbbit keresett bankok: »Szent Pál Intézete« (Torino), »Népi Szövetkezet« (Navarra), valamint néhány külföldi bank (pl. a Spanyol-Amerikai Bank Madridban) és jónéhány ipari üzem a jezsuiták kezében van.

Ezen pénzügyi eszközök lehetővé teszik a rend számára, hogy politikai pártokat pénzeljen és sajtót és tudósító irodákat tartson el és állandóan bővítsen a maga kémhálózatát. Legelkeseredettebb ellensége ő a Szovjet Szövetségnek és az összes szovjet ellenes mozgalmakat segíti.

Olaszországban a jezsuiták támogatták a fasizmust és az ő művelték

a Mussolini és a Vatikán között létrejött u. n. Lateráni egyezmény. Németországban utasították a papságot, hogy támogassa Hitler és fősziaták az u. n. Katolikus pártot. 1936-ban ők voltak az első Frankó támogatói között és Frankó vérbírósgájában, amely a szabadságharcosok fölött ítélkezik, minden esetben ott ül legalább egy jezsuita »törvénytudó« bíró.

A nálunk az egész világ béke- és szabadságszerető népej sorában hírhedté vált De Gasperi, az olasz külügyminiszter csak vak eszköze a jezsuita rendnek, ugyanúgy, mint Sztjepinac titkára Saics, a zágrebi usztasa pör egyik fővádottja.

ANGOL-SZOVJET SZÖVETSÉG MINT A VILÁGBÉKE BIZTOSÍTÓJA

Zilbacus, munkáspárti képviselő, aki az angol-szovjet barátság egyik legtekintélyesebb képviselője »Anglia, Szovjetunió és a világbéke« címen írt füzetében ismét határozottan állást foglal a harmadik világháború megakadályozása érdekében.

A szerző részletesen foglalkozik Anglia külpolitikájával, melynek eredményeképpen mindjobban az Amerikai Egyesült Államok érdekeinek kiszolgálójává válik. Anglia közkeletű politikájának lényege a reakciós Gőrcország, az arab államok és Törökország támogatása, melyeknek segítségével el akarja zárni a Szovjetuniót a Földközi Tengertől. Bevin külpolitikája az amerikai nagyökösek érdekeit szolgálja, amely akadályozólag hat az európai újjáépítésre és felhárítja a reakciót. Az angol külügyminisztérium visszatért a hatalmi tökések politikájához, azzal az elképzeléssel, hogy a Szovjetunió Anglia ellensége. Ez a hatalmi politika a Szovjetunió, a nemzeti felszabadulás, a közép- és távolkeleti népi fejlődés ellen irányul és a harmadik világháborúhoz vezet, ha nem sikerül megváltoztatni.

Bőven van idő ezen veszélyes politika megváltoztatására, csak okosan és bátran kell hozzáfogni a munkához a munkáspárt politikájának alkalmazásával. Anglia nincs abban a helyzetben, hogy fegyverkezési versenyt futhasson az Egyesült Államokkal és a Szovjetunióval.

Az együttműködés feltétele kompromisszumos politika alkalmazása a Biztonsági Tanácsban. A nagyhatalmaknak el kell ismerni, hogy nem kényszeríthetik egymást biztonságiak veszélyeztető intézkedésekre és hogy mindegyiknek joga van tiltakozni érdekeit sértő javaslatok ellen. A vétő jog megszüntetése a Biztonsági Tanácsban lehetővé tenné hatámi tömbök kialakítását, közös angol-amerikai fellépést és ha ájyon kívül helyezné az Egyesült Nemzetek Szövetsége alapokmányának erkölcsi alapját. A nagyhatalmak csak akkor tudnak maradéktalanul együttműködni, ha bíznak egymásban és kölcsönösen tisztelőben tartják jogukat. Zilliacus hivatkozik Eden véleményére is, aki az alsóház februári külpolitikai vitájában kifejtette, hogy a Szovjetuniónak minosenek imperialista szándékai és nem is akarja politikai rendszerét ráerőszakolni a környező országokra, hanem saját biztonsága érdekében csak azt óhajtja, hogy szomszédai sem küll-, sem beföldi befolyás alatt ne legyenek, amely a Szovjetunió ellen irányul.

Zilliacus több példával igazolja, hogy a Szovjetunió békeakarátában bízni lehet, melynek alapján az angol-szovjet baráti szerződést élő valóságáá kell változtatni. Ismételten hivatkozik a munkáspárt külpolitikai programjára, melynek megvalósítása biztosítaná a Szovjetunióval való legszorosabb barátságot, ugyanakkor lehetővé tenné az európai új demokráciákkal való együttműködést és politikailag előnyösebb helyzetet biztosítana Angliának az Egyesült Államokkal szemben. Sajnáattal állapítja meg, hogy az angol követségek és katonai missziók befolyásukát a kommunista ellenes csoportok érdeké-

ben használják fel. Ez a politika pedig nemcsak az újjáépítést akadályozza és végezetül a szociáldemokrata pártok szétrombolását is eredményezi, hanem lehetetlenné teszi az angol-szovjet szövetség megvalósítását.

A munkáspárt külpolitikai programja értelmében, a kormánynak ajánlani kellene a Szovjetuniónak, hogy támogassák a szocialista újjáépítésre hajlamos pártok együttműködését és különösen bátorítsák a szocialisták és kommunisták akcióegységét. Ez a politika Franciaországnak is megfelelőne és Amerika elismerné az angol-francia-szovjet vezetést európai ügyekben. Ezen az alapon könnyű lenne megállapodást létesíteni a Ruhr-vidék, a víziutak és Trieszt nemzetközi ellenőrzése és Európa gazdasági újjáépítésére vonatkozólag.

A kis könyv befejező soráiban Zilliacus képviselő ismét kifejti, hogy a kormány még nem próbálta alkalmazni a munkáspárt külpolitikai programját. A konzervatív külpolitikának megváltoztatása és szocialista külpolitika alkalmazása nagy nehézségeket okozna és konzervatív körökben jelentős ellenállást váltana ki. »Azonban türelemmel, bátorsággal, kitartással és mindenek előtt a Szovjetunió és az európai népek iránt tanusított hűséggel és barátsággal megnyerhetjük a békét ha szocialisták leszünk külföldön is, ugyanígy, mint otthon«, fejezi be érdekes politikai tanulmányát Zilliacus, akinek külpolitikai elképzeléseit a munkáspárti képviselők jelentékony része támogatja. *Szűcs Miklós*

A SZOVJET MEZŐGAZDASÁG FELLENDÜLÉSE AZ ÚJ ÖTÉVES TERV FOLYAMÁN

A Szovjetunió mezőgazdasága súlyos károkat szenvedett az elmúlt háború éveiben. Azokban az országrészekben, melyeket a német fasisz-

ták tartottak megszállva, a kolhózek gazdasági épüeteinek és berendezéseinek nagy része elpusztult. Felégették a falvakat és tanyákat, leölték vagy elhajtották az állatokat, önkretették a traktorokat, kombájnokat és egyéb gazdasági felszerelést. Jóval kisebb lett a bevétel terület is.

A HÁBORÚ UTANI ELSŐ ÖTÉVES TERV

melyet a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa elfogadott, nemcsak a mezőgazdaság újjáépítését biztosítja, hanem a földművelés és állattenyésztés további fejlesztéséről is gondoskodik, hogy ezáltal a háború előtti termelést országsszerte elérjék, sőt túl is szárnyalják.

A Szovjetunió a háború előtt híres volt arról, hogy a világ egyik legnagyobb gabonatermő országa. Az 1940-es évben 118,8 millió tonna termést takarítottak be a Szovjetunióban. Az új ötéves terv utolsó évében, 1950-ben a termés eléri a 127 millió tonnát, ami jelentős mértékben feljavítja a lakosság ellátását s emellett biztosítja a szükséges tartalékokat is. A cukorrépa-termelést 26 millió tonnára fokozzák, 22 százalékkal többre, mint a háború előtt volt. 1950-ben már 2,4 millió tonna lesz az évi cukortermelés.

Gyapoból 3,1 millió tonna termést irányoztak elő, mely mennyiségből 1950-ben 4636 millió méter textilanyag készül. A világhírű szovjet lentermelést 39 százalékkal növelik. miáltal természetesen a kiváló minőségű lenárak gyártása is jóval túlhaladja a háború előtti mennyiséget.

HÉTSZÁZHUSZEZER TRAKTOR

Ahhoz, hogy a mezőgazdaság újjáépítésének terve a kitűzött időre megvalósuljon, az ötéves terv keregében beüli a leghathatósabb támogatásban részesítik a mezőgazdaságot. Traktorok, gazdasági gépek és alkatrészek óriási tömegét készítik el az 1946—1950-es években. Hétszázhuszezer traktort luttatnak a mezőgazda-

ságnak, míg a legutóbbi öt éves terv éveiben ötszázhuszezer volt a gyártott traktorok száma.

A gépeket, melyeket a kolhózek, szövetkozok és traktorállomások kapnak az ipari vállalatoktól, a legkorszerűbb ljtásokkal tökéletesítik. A lehető legnagyobb mértékben fogják a gépeket felhasználni mind a vidékterületeken, mind a burgonya- és répa-termőterületeken, valamint az állattenyésztő farmokon is. Az üzembelenyehető gépek száma jóval felülmúlja a háború előtti mennyiséget, a gépek korszerűsítéséről nem is beszélve.

Az ötéves terv keretein belül egyre nagyobb mértékben gépesítik a mezőgazdaságot mind a traktorok, mind a villanyerő felhasználásával. A földműves munkáját ezáltal rendkívül megkönnyítik és gyümölcsözővé teszik. Sokmillió földműves ért a traktor- és kombájnkezeléshez, a gépkecsivezetéshez és a javításokhoz.

Az új ötéves terv idején a vegyészeti gyárak tizenhét millió tonna műtrágyát szállítanak a mezőgazdaság számára, az 1933—1937-es 8,7 millió tonnával szemben (a második ötéves terv idején).

AZ ÁLLATTENYÉSZTÉS

Nagy szerep jut az új ötéves tervben az állattenyésztésnek is, mely óriási károkat szenvedett a háború folyamán. Ezért e téren is óriási feladatok hárulnak a mezőgazdaságra.

Az ötéves terv folyamán a Szovjetunió egész területén érik a háború előtti állományt, emellett a lo-tenyésztést negyvenhat százalékkal, a szarvasmárhaállományt harminckilenc százalékkal, a juh- és kecskenyenyésztést hetvenöt százalékkal és a sertésenyenyésztést háromszorosára emelik az 1945-ös évvel szemben.

GÉPESÍTÉS ÉS VILLAMOSÍTÁS

Sokezer kolhoz és az összes farmokat gépesítik és villamosítják. Számos új, kisebb méretű fausi áramfejlesztőtelep épül, összesen egymillió kilowatt teljesítőképességgel.

A Szovjetunió déli részében (a kaukázusi és középázsiai köztársaságokban, Ukrajna déli részén, stb.) kibővítik a tea- és citromültetvényeket; a dohánytermelést, a szőlő- és bortermelést jelentősen fokozzák.

A földművesek, ugyanúgy, mint a munkások és tiszviselők, állami segítséggel kibővítik kertgazdaságaikat, szőlőiket és méhészeteiket.

Az állam ugyancsak segítségére siet a balti szovjet köztársaságok, a Moldvai Szocialista Szovjetköztársaság parasztjainak, valamint a nyugatukrajnai és bjeloruszai földműveseknek. Kibővítik a parasztszövetkezeteket, a gép- és traktorállomások hálózatát, továbbá hiteleket nyújtanak számukra, gazdasági gépe-

ket és műtrágyát bocsátanak rendelkezésükre.

A legelők kibővítése, a műtrágyázás és az agrártudomány sokoldalú kihasználása, valamint az állattenyésztés, már eddig is kimagasló sikereket eredményezett a mezőgazdaságban. Ha az 1932-es évet vesszük százsázalékos alapul, akkor a következő képet kapjuk: 1935-ben százhetvenhét százalék, 1950-ben pedig kétszázhuszonöt százalék. Ezek szerint tehát az 1950. évi termelés huszonhét százalékkal lesz magasabb a háború előttinél.

Mint a fentiekből láthatjuk, az új ötéves terv több mint egynegyedével szárnyalja túl a háború előtti termelést.

A „Vajdasági Dolgozó Nő”

a

jugoszláviai magyar nők képeslapja

Tartalma: Időszerű cikkek
Színes írások
Elbeszélések
Képes riportok
Háztartási tanácsadó
Apró tudósítások

Ára 3 dinár

A HÍD HIREI:

Novellapályázatunk harmadik díját nyert »Egy darab élet« című pályamű írója: Kovács Lajos kanizsai lakos.

Sajtó alá került 1946 október hó 9-ikén

A nyomást befejezték 1946 október 28-ikán 3.300 példányban